

МОВНИЙ ОБРАЗ ЛІСУ У ТВОРЧОСТІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ ТА ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Вероніка Заїць. Мовний образ лісу у творчості Ольги Кобилянської та Юрія Федьковича.

У статті проаналізовано лінгво-психологічні аспекти змалювання образу лісу Ольгою Кобилянською та Юрієм Федьковичем, а також встановлено засоби і способи характеристики цього образу в їхній творчості. У творах Ольги Кобилянської констатуємо глибоко психологічний зміст образу лісу, а у Юрія Федьковича спостерігаємо лише елементи цього психологізму – переважає матеріальність основи образу.

Ключові слова: мовна картина світу, образ лісу, мовні засоби, емоційний стан, психологічна оцінка.

Veronika Zaits. Языковой образ леса в творчестве Ольги Кобылянской и Юрия Федьковича.

В статье проанализированы лингво-психологические аспекты изображения образа леса Ольгой Кобылянской и Юрием Федьковичем, а также установлены средства и способы характеристики этого образа в их творчестве. В произведениях Ольги Кобылянской констатируем глубоко психологическое содержание образа леса, а у Юрия Федьковича наблюдаем только элементы этого психологизма – преобладает материальность основы образа.

Ключевые слова: языковая картина мира, образ леса, языковые средства, эмоциональное состояние, психологическая оценка.

Veronika Zaits. Language image of forest in Olha Kobylianska and Yuri Fedkovych's works.

The article presents the analysis of linguistic and psychological aspects of depicting forest by Olha kobylianska and Yuri Fedkovych; the means and methods of this image characterisation in the writers' works are determined. In O. Kobylianska's works, we find out the profound psychological meaning of forest image, yet in Yu. Fed'kovych's works we observe but some elements of this psychologism – the materiality which underlies this image prevails.

Key words: worldview, image of forest, language means, emotional state, psychological evaluation.

Буковина... Особливий і неповторний край із гірськими пейзажами чарівної краси. Край вічнозелених смerek, стрімких скель і швидкоплинних гірських річок; край, що дав світові таких відомих митців слова, як „буковинську орлицю” Ольгу Кобилянську і „буковинського Соловія” Юрія Федьковича.

Їхня творчість, як і творчість будь-якого письменника, не може вважатися остаточно вивченою, оскільки кожен дослідник подає свій погляд на ту чи іншу проблему, на те чи інше мовне явище.

Юрій Федькович, який прийшов в українську літературу та культуру на початку 60-х років XIX ст. став, за словами Івана Франка, „найбільшим поетом зеленої Буковини” [16, с. 5], а в огляді „З останніх десятиліть XIXст.” Каменяр, пишучи про нове покоління талановитих українських письменників, вказав на те, що „се покоління має одну високо талановиту репрезентантку в особі буковинки Ольги Кобилянської” [13, с. 68].

І Ольга Кобилянська, і Юрій Федькович мають тепер загальноєвропейське визнання, оскільки вони прославили Буковину не тільки в усій Україні, а й поза її межами. Багато хто з наших сучасників, відомих літературознавців звертаються до скарбниць літературної спадщини найвідоміших буковинських письменників, досліджуючи найрізноманітніші теми та характерні риси їхньої майстерності, а також розкриваючи нові аспекти їхньої творчості. Чим же манять вони сучасного читача, зокрема молодого? Чому вони, стоячи на буковинському ґрунті, сягнули високого мистецького неба, до якого мало хто з їхніх сучасників міг дотягнутися?

Більшість критиків справедливо підкреслювали вміння Ольги Кобилянської зачарувати читача закоханістю в прекрасне – в людині, природі, творчості, глибоко і тонко проникати в психологію своїх героїв. Чеський критик Тереза Турнерова відзначала, що Кобилянська „...не тільки людську душу вмiє знайти і в неї заглибитись, — знає також душу природи, перебуває з нею в постійному зв'язку, розмовляючи з нею, як з близькою істотою, з якою росла від самого дитинства і якій стала незмінною подругою. Прислухається до її подиху, шуму, смутку, знає її в хвилях досягання життєвого розквіту й умирання...” [11, с. 297].

Якогось разу у Львові Ольга Кобилянська сказала Франкові: „О, тут у вас немає жодних дерев, мабуть, немає і води”. Франко, сміючись, запитав: „Нащо вам того?”. „Для життя треба мені того всього”, — відповіла Кобилянська. Отже, для життя. Ольга Кобилянська не мислила себе без гір і лісу. Вона писала: „Боже, Боже, як я житиму там, без гір, без лісу...” [5, с. 185].

Письменниця дуже любила природу, вона милувалася красою буковинських пейзажів, постійно описувала їх у своїх творах, адже саме з рідної природи вона черпала натхнення для написання своїх шедеврів. Про своє особливе ставлення до природи Ольга Кобилянська писала в „Автобіографії”: „Прекрасна і сильна, дико-романтична природа моєї батьківщини стала яким-то світом моїм, котрий голубив і годував заразом голодну душу мою” [5, с. 216]; „Я робила довгогодинні проходи серед природи, де набирала сили (...), я віддавалась свobodно вражінням серед природи і мрії роїлись у голові та викликали чудні почування в душі, а очі наче бачили постаті між деревами, – просилися опинитись на папері” [5, с. 222].

Герої письменниці також пройняті любов'ю до природи, зокрема у новелі О. Кобилянської „Природа” читаємо: „Над усе любила природу. Снувалась по горах, без товариства, без зброї. Цілу гірську околицю містечка, де проживала, знала так добре, як свою власну кімнатку...” [7, I, с. 301]; „Очікування мучило її розстроювало її. В такі хвилі вона зверталася до природи. Там набиралася сили й терпеливості. Там святкувала свої золоті години побіди” [7, I, с. 304]. А у новелі „Битва” „фанатична поклонниця природи”, порушуючи проблему взаємостосунків людини і природи, стає на захист навколишнього середовища і вперше в українській прозі зробила природу головним героєм твору.

А. Данилевич зазначає: „Велична й могутня гірська природа рідного краю справляла дуже сильне враження на майбутню письменницю, хвилювала, будила фантазію, була для неї окремим світом довершеності і гармонії” [2, с. 43]. Мальовничі красиви, що оточували Ольгу Кобилянську, викликали потребу відтворити цей прекрасний світ природи на папері. У творах письменниці пейзажі відіграють багатofункціональну роль, і в першу чергу виконують важливу психологічну функцію — розкривають душевний стан героїв. „Природа є зовнішнім проявом того, що відбувається в душі героїв. Наголошує на цьому і сама письменниця, про що свідчить її запис у щоденнику, що природа часто буває дзеркалом нашої душі” [2, с. 44]. Герої Ольги Кобилянської тонко відчують природу, адже, за переконаннями самої письменниці, саме вона духовно збагачує і звеличує людину.

Цілком погоджуємось із твердженням О. Кардашук про те, що „художній простір є одним із структурно-функціональних чинників твору. Філософічність художнього твору визначається значною мірою просторовою моделлю світу, репрезентованою в ньому. Категорія простору — фундаментальна, і саме завдяки їй твір не лише дістає фіксовану форму, а й набуває індивідуально-неповторного обличчя. Таким чином, художній простір відбиває індивідуальний стиль світовираження письменника” [4, с. 217]. Саме неповторний індивідуальний стиль світовираження відзначаємо, коли читаєм твори Ольги Кобилянської, зокрема й описи пейзажів у них, через які письменниця розкриває емоційний стан та внутрішній світ своїх героїв.

Дослідник О.Тараненко зазначає: „Щодо Кобилянської, то в багатьох її творах пейзажі займають значне за обсягом місце. Про природу авторка любить розповідати широко, детально. Пояснюється це і прагненням якомога краще донести до свідомості читача характер місцевого пейзажного колориту, типових обставин, і великою закоханістю її в рідну природу, тобто патріотичними почуттями” [15, с. 22]; „3 творів Кобилянської перед нами постає у повній чарівній красі своєрідна буковинська природа. Пейзажі авторки мають велике пізнавальне й естетичне значення. Вони напрочуд живі, колоритні, сповнені багатством світла і тіней, емоціональні. Найістотніша функція пейзажів Кобилянської як важливої частини композиції твору зв'язана з життям, поведінкою, діями і мріями героїв. Вони служать засобом емоційнішого вираження їх думок, почуттів і переживань, посилення ліризму або драматизму ситуацій” [15, с. 22]. Твори письменниці вражають не тільки соціально-психологічним змістом, а й художньою майстерністю, яка знайшла відображення в різних мовностилістичних засобах.

Дмитро Павличко відзначав, що: „Природу розуміла Кобилянська, вміла бачити і говорити з нею, але за кожним пейзажем письменниці відчувається образ людини або малюнок її душевного стану. Чи не в описах природи виступає Кобилянська більшим психологом, ніж у безпосередніх аналізах людської душі?” [12, с. 49].

А щодо Юрія Федьковича, то своєрідністю його таланту та майстерності була його здатність заглядати безпосередньо в найглибшу таїну народного життя. Народившись і провівши свої дитячі роки у мальовничому гірському селі Сторонець-Путилів, Юрій Федькович через усе своє життя проніс у своєму серці любов до буковинців та до чудової краси карпатських гір. Навколишні чарівливі пейзажі назавжди залишили свій відбиток у душі письменника. В його творах ми

зустрічаємось з гордим і мужнім народом Карпат, чуємо його живу мову, бачимо різні сторони його особистого і громадського життя, знайомимось з різними типами людей, народних характерів. Але „найбільший поет зеленої Буковини”, як писав Іван Франко, завжди вмів майстерно поєднати ці аспекти із пейзажами природи.

Отже, ми цілком погоджуємось з думкою Михайла Нечиталука, який писав, що „основний об’єкт зображення у творах Юрія Федьковича – народні типи і народне життя на фоні чудової гірської природи” [10, с. 37]. Слушною також видається думка В. Гумбольдта про те, що „позначення окремих внутрішніх і зовнішніх предметів справляє більш вагомий вплив на чуттєве сприйняття, фантазію, почуття і через взаємодію цих явищ — на характер узагалі, оскільки в цьому випадку справді поєднуються природа й людина, справді матеріальна речовина з духом, що її формує. У цій сфері особливо чітко проступає національна своєрідність. І це пояснюється тим, що людина, пізнаючи природу, наближається до неї та довільно виробляє свої внутрішні сприйняття відповідно до того, у які стосунки один з одним вступають її духовні сили. І це знаходить своє відображення у мові” [цит. за: 9, с. 36–37].

Мовний образ лісу яскраво представлений у творах обох найвидатніших письменників Буковини. Спробуємо порівняти підхід Ольги Кобилянської до змалювання образу лісу та підхід Юрія Федьковича, а також встановити засоби і способи характеристики цього образу в їхній творчості за кольором, звучанням, дією тощо.

Спостерігаємо усталеність назви для лісу як об’єкта реального навколишнього світу – ця лексема є у мові Ольги Кобилянської та Юрія Федьковича єдиною назвою поняття.

У творчості Ольги Кобилянської образ лісу є одним з центральних образів. Дуже часто письменниця вдається до опису самого організму лісу, зокрема дерев. Напр.: *Тут і там з лісів по верхах підносяться смереки під небосхил і, неначе переткані місячним сяйвом, тонуть, розходяться в нім...* [6, IV, с. 359] (Ці вічнозелені хвойні дерева символізують неповторну красу буковинського краю); *Над ялицями лютувала буря, і трясла ними, і гнула їх, і робила їх тим кріпшими. Тим гордіше здіймали вони на другий ранок свої вершки й купали їх у золотому сонячному промінні. За все те вони мали право здійматись аж до хмари й бути гордими* [7, I, с. 303]; *Особливо ж вражала одна група беріз очі всіх прохожих...* [6, I, с. 82]; *Та сама темно-зелена пропасть, та сама скалиста гора (...) поросла рівними, як свічки, смереками, а посеред них ніжні, білі берези* [7, I, с. 311].

Юрій Федькович також використовує в своїх творах назви дерев. Високу частотність у творчості письменника має назва **явір**. Це елемент реального світу, світу живої природи. І явір – це символ усамітнення, нещасливої долі. Напр.: *Пішла лісом ридаючи / Під явором сіла...* [16, с. 268]; *Стане, бувало, під явором на обочі та придивляється світу божому* [16, с. 36]. „Дерево у народному світосприйманні, – як стверджує В. Жайворонок, – завжди уособлювало силу, стійкість, красу, міцність, а головне – вічність життя в тісному єднанні (через коріння) дерева з землею” [2, с. 11]. З-поміж назв дерев у художніх та епістолярних текстах Юрія Федьковича часто згадується й **береза**, можливо, тому, що це було улюблене дерево митця – воно росте й сьогодні на його обійсті. У поетичних текстах читаємо: *Там сумують дві берези, / Ніби кожда сльози ронить...* [16, с. 91]; *Заплакав би, як береза, / Та висипав сльози / У Чернівцях!* [16, с. 291]. Береза асоціюється з тугою та сумом. Інші назви дерев, такі, як: *ялиця, смеречина, тополя, рокита, дуб, верба*, поет також використовує, але не так часто, як **явір** та **береза**.

У творах Ольги Кобилянської ліс постає яскравим і різнобарвним. Письменниця уточнює його характеристику кольороназвами, яким надається й оцінно-предметна, і оцінно-психологічна функція у контексті. О. Дроботун зазначає: „Ольга Кобилянська у своїх творах широко використовує колористику. Розкриття семантики кольоропозначень могло б стати ефективним засобом проникнення в психоструктуру автора та героїв творів письменниці. При цьому доцільно було б мати такий методологічно-методичний інструментарій, який можна було б „накладати” на матеріал кольоровживань і визначати психосемантичний зміст використаних автором кольорів” [3, с. 76].

Ліс у Ольги Кобилянської:

а) **зелений**: „Серна біжить лісом. Зеленим, веселим, буйним, розкішним лісом і шукає чогось” [6, III, с. 376];

б) **темний**: „Мимовільно зверталось око до темного дубового лісу” [6, I, с. 82]. „Відтак спинився його зір на „сусідньому” ліску... Він лежав темний і тихий” [6, II, с. 99];

в) **темно-зелений**: „Глибоко в лісі, де вже земля розстелювалась рівниною, заблиско проти них з **темно-зеленого** тла лісу щось блискуче...” [6, II, с. 305];

г) **темно-голубий**: „Увесь сей повний пишних красок простір, ся буйна, інтенсивна, майже **темно-голуба** зелень...” [6, I, с. 415];

г) **темно-синій**: „**Темно-синьою** зеленню миготять з далечини, а оглядані з сусідніх вершин, здаються в сиваво-синіх мряках недоступними” [6, II, с. 301];

д) **синій**: „Гори Карпат, сповиті в **синяві** мряки або непроглядні густі праліси, **синіють** здалека, немов зачарований, замкнений у собі окремих світ” [6, I, с. 471].

Для Ольги Кобилянської завжди ліс є **гарний**: „Тут мальовничі околиці, **гарні** листяні ліси, тихі, сховані серед зелені села” [6, I, с. 185].

Як бачимо, кольороназви є прямими (реальними) і метонімічними. Письменниця майстерно послуговується багатою палітрою барвописання народного художника, нерідко доповнюючи її створеними власною фантазією кольорами.

У Юрія Федьковича **ліс** постає, натомість, тільки **темним** і **чорним**. Він ніби передає почуття страху перед чимось невідомим, почуття туги, суму та печалі. Мабуть, пригнічений настрої автора та його вболівання за все, що його оточувало, повністю відбилися у його творчості за допомогою такого образу лісу. Порівн.: „У **темний ліс** – не на Парнас / Іди гулять, опришків сину!” [16, с. 175]; „І більше пісні ти не чув, / Як ту, що **чорний ліс** ти гув” [16, с. 175].

Лише подекуди у творах митця зустрічаємо словосполучення **зелений ліс**. Оповідач використовує його, усе ж милуючись навколишньою красою гуцульського краю. Напр.: *А красно та любо на божому світі! Пташки щебечуть, що чоловік аж сам себе не чує, зелені ліси позацвітали та припорошили шовкові трави...* [16, с. 36].

Т. Пастушенко переконана, що „вибір основних кольоронайменувань не є випадковим: усі вони – наслідок абстрагування колірних ознак від об’єктивних реалій, які виявляються суттєвими в житті та діяльності мовного колективу, про що свідчить існування колірно-еталонного компонента в змістовій структурі базових кольоронайменувань” [14, с. 3]. Ми повністю поділяємо думку дослідника про те, що „емоційне сприйняття або інформаційна навантаженість колірних сигналів стимулюють формування відповідного емотивно-афективного або емпірійного компонентів у семантиці найменувань кольору” [14, с. 4], а „емотивно-афективний компонент у структурі змісту колірної номінації – це додатковий смисловий компонент, комунікативно-функціональне навантаження якого полягає у стимулюванні прогнозованої емоції або емоційного стану адресата через актуалізацію в його свідомості певного колірного образу” [там само]. І справді: обарвленість лісу у Федьковичевих контекстах залежить від психологічного світосприйняття автором або його героями конкретної ситуації.

Щодо Ольги Кобилянської, то надзвичайна ніжність і тонкість відчуття допомогли письменниці передати не тільки барви, а й звуки природи, отже, у її творах бачимо й звукову характеристику стану лісу, яка теж підпорядкована художній меті – стан лісу є фоном, епілогом або прологом подій. Напр.: *Лісом іде легкий шум* [6, III, с. 211]. *Іншим разом зглиблялась зовсім у шум лісу і, закривши лице руками, уявляла собі, що лежить на березі моря. Се так, певно, шумлять морські хвилі, як смерековий ліс, цілком так само...* [7, I, с. 302]; *Навкруги тишина; тільки в незаглядних лісах шуміло* [7, I, с. 305]; *До того безперервний шум соснових лісів, пригадуючий море, і повно сонця...* [6, I, с. 425]; *Тихо, одностайно шумів ліс* [7, I, с. 311]; *Звичайно прислухаюся, як шумить ліс. Він шумить, як море, лише далеко слабше* [7, I, с. 312]; *Тут може вона від ранку до вечора прислухатися шумові лісів і ніхто їй не буде перешкоджати* [7, I, с. 318]. Для передачі звуків природи Ольга Кобилянська частіше використовувала спосіб звуконаслідування. Вона підбирала такі слова-звукопозначення, які б точно відтворювали звуки природи і передавали їх читачеві. Порівн.: „Се ж ліс великан, се листя так **шелестить** ... дубина тота золота!” [6, III, с. 332]; „Довкола **тишина**... Ліс **стоїть мовчки**, та проте смереки **шепочуть щось**” [6, III, с. 279].

Майстерність письменниці в звуковому описі образу лісу проілюструємо такими текстами: „Чудні були звуки лісу в тишині сеї ночі! Ніжніші від музики; був то радше якийсь шепіт, що зіллявся з м’якою темнотою ночі, а серед того шепоту з листка на листок падали краплі дощу...” [6, II, с. 308]; „А той ліс... скільки б і кликала до нього молода груди живим тужливим голосом за життям – він мовчав і заєдно шумів. [5, с. 19].

Краса природи, її таємниці і вічна мінливість заповнювали юну душу письменниці, викликали в ній потребу самовираження. І ось перед нами ніби постає той майстерно виписаний ліс, який **визвірюється, закутується, відрисовується, темніється**. Напр.: *Ліс чорнівся неприязно з темряви осінньої ночі, що надходила проти глухої стернини, і, закутуючися чимраз більше в густу темряву, мов радувався порожнечою запустілих гіл [6, II, с. 235]; Малий „сусідній” лісок, що визвірювався неуханно на рівнину села своїми темними очима, закутався в миготливу тишину і ждав... [6, II, с. 104].*

За нашими спостереженнями, Ольга Кобилянська у своїй творчості детальніше описує ліс, аніж це робить Юрій Федькович. Для характеристики цього образу письменниця використовує і кольороназви, і звуки природи, подає характеристику лісу за станом та дією.

У Юрія Федьковича ж зустрічаємо тільки кольороназви, при чому на досить бідному мольберті. Ліс у нього, як відзначалося, тільки *чорний і темний*. Можливо, це пояснюється чоловічим прагматизмом.

Також підкреслимо, що у творах Ольги Кобилянської образ лісу олюднений – він живе майже як людина: *„Весь ліс, куди не глянеш, прикинувся на час в якусь білу мрію” [6, III, с. 225]; „Задумався ліс дубовий” [6, III, с. 337]; „Великий ліс, що задержався коло села, виглядає поважно і стурбовано, і лиш десь-не-десь дрижало замираюче пожовкле листя на чорному гіллі, зеленілась якась витривала рослинка на землі...” [6, II, с. 95].*

Ліс, як і людина, відчуває позитивні емоції, дихає, і, як людина, страждає – стогне, шумить, шелестить. Порівн.: *„Там угорі так тихо, ніби під кожною смерекою і ялицею дримає горе, і ліс - навіть не дихає, щоб не збудити його...” [5, с. 159]; „А ліс шумить, стогне, мовби смерть тиснулася зі своїм військом між деревину” [6, III, с. 184].*

Отже, бачимо жіночий погляд на ліс, а також образно-емоційний підхід до цього образу: ліс – це не просто середовище, а стан душі. Будучи надзвичайно чутливою душею, Ольга Кобилянська через призму свого світобачення зуміла якнайкраще передати точним і зворушливим словом психічний стан людини і природи.

У Юрія Федьковича чисто чоловічий підхід до образу лісу. Він не надає лісові ніякої олюдненості. Ліс для нього – це реальний об’єкт природи. Отже, переважає прагматичний підхід.

Заслуговує на увагу також те, що і в Ольги Кобилянської, і в Юрія Федьковича **ліс і гори** майже нероздільні поняття. Н. Бабич у статті „Не все, що віддаляється у часі, маліє” висловлює думку про те, що „... може, це гори і ліс, далекі від впливів цивілізації, взимку заглиблені в свою тишу, смуток і недоступність, між яких людині нічого не залишається, як „вчуватися” у саму себе, формують особливий характер гуцула?” [1, с. 54]. Адже гори роблять людину сильнішою, а ліс заспокоює й одухотворює. „Завдяки вчуттю в краєвид людина зливається з ним внутрішньо, „підіймається з уявним внутрішнім зусиллям разом з узгір’ям вгору”, чи „розлягається степом”, що залишають психічні наслідки, які оформлюють душу”, – зазначає О. Кульчицький [8, с. 712]. Порівн.: Ольга Кобилянська писала: *„Настає осінь, опадає листя, туман лягає на ліс і на світ навколо, а мене долає нестямна туга за горами” [5, с. 188]; „Коли повертаюся з Кімполунга, куди часто виїжджаємо на спочинок, рада б забрати з собою всю красу карпатських гір” [13, с. 45]; **Дикі Карпати!** Вона знала їх горду, замкнену красу... Знала всі тайни лісу [7, I, с. 304]; *Краще й тужніше, як коли-небудь, пишалось перед його очима ціле пасмо гір. Освітчене магічним місячним світлом (...), було воно гарним, мов у казці [7, I, с. 321]; **Гори**, з їх стоїчним і мрачним супокоем, настроювали сумно і все більше та більше розбуджували спрагу краси, – та вгасити її не вміли [7, I, с. 302]; *Ліворуч гірської дороги (...) зіяла поросла лісом пропасть, праворуч тяглася скалиста лісова гора, стрімка та висока, мов стіна [7, I, с. 307]; у творах Юрія Федьковича читаємо: „Мина гори, мина доли, / Мина чорний ліс...” [16, с. 185]; „Через ліси, через гори, – Недоля моя!” [16, с. 183].***

Проте, за нашими спостереженнями, у творчості Юрія Федьковича частіше зустрічаємо звернення до гір (а саме – до буковинських, гуцульських гір), ніж до лісу. Очевидно, гори для нього мали важливіше значення. „Вони були Федьковичевою колискою і стали його смертним ложем”, – пише Н. Бабич [1, с. 55]. А у Ольги Кобилянської частіше спостерігаємо звернення до лісу, з якого письменниця черпала всю свою життєдайну силу. Гори роблять людину сильнішою, а ліс заспокоює й одухотворює, а отже мало значення, що кому з авторів було важливіше.

Як матеріал для можливого геопсихологічного аналізу особливостей образу лісу в творчості цих двох непересічних буковинських письменників наведемо таку сентенцію: „В тимопсихічному шарі

сполучення лісової гущі із трясовиною концентрується у вчуванні людини до краєвидного мотиву „загрозливої обмеженості”. Вчування в темну зелень лісу, в його шум викликає настрій, якщо не суму, то принаймні поваги. Вчування в статичну форму лісу, в його „вкоріненість” і непорушність, що стримує око гушавиною й таємничою похмурістю прогалін, створює в своїх процесах переживання типу „стриманої рухової форми”, почуття обачності, обережності й підозрливості, стриманого вичікування, терпеливості. Як реакція на вчування в загрозливу таємність лісу можуть інколи постати почуття „панічної” (Пан – божок лісу) лякливості. Вчування в гушавину лісу як в життєвий процес – це вчування в нещадне змагання за життєвий простір, у постійну жорстоку боротьбу за існування без виразного завершення в остаточній перемозі, із схильністю до лінії „пристосування” (особливо виразного в формі таких дерев, як сосна, береза, верба)” [8, с. 711].

Підсумовуючи наші спостереження над мовним образом лісу у творчості Ольги Кобилянської та Юрія Федьковича, робимо висновок, що у Ольги Кобилянської – глибоко психологічний зміст образу лісу, а у Юрія Федьковича спостерігаємо лише елементи цього психологізму – переважає матеріальність основи образу.

Проте в обох випадках цей образ творить буковинськість ідіостилю цих двох непересічних мистецьких особистостей.

Література

1. Бабич Н. Не все, що віддаляється у часі, маліє / Надія Бабич // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. статей / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2005. – Вип. : 274–275. Слов'янська філологія. – С. 54–59.
2. Данилевич А. В. Буковинська природа в творах О. Кобилянської / Данилевич А. В. // Музейний щорічник. 2002 / гол. ред. Затуловська О. П. – Чернівці : Золоті литаври, 2002. – С. 43–46.
3. Дроботун О. Особливості семантики кольору в творах О. Кобилянської / Олександра Дроботун // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : зб. наук. праць / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці : Рута, 2011. – Вип. : 545–546 : Слов'янська філологія. – С. 76–81.
4. Кардашук О. Концепт „ліс” у художньому просторі новел Ольги Кобилянської / Олена Кардашук, Лариса Душак // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : зб. наук. праць / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці : Рута, 2011. – Вип. : 545–546 : Слов'янська філологія. – С. 217–222.
5. Кобилянська О. Ю. Слова зворушеного серця : Щоденники; Автобіографії; Листи; Статті та спогади / Ольга Кобилянська / [упоряд. передм. і приміт. Ф. П. Погребенника]. – К. : Дніпро, 1982. – 359 с.
6. Кобилянська О. Ю. Твори : у 5-ти томах / Ольга Кобилянська / [упоряд. Ф. П. Погребенник ; вступ. стаття М. П. Комишанченка]. – К. : Держлітвид. України, 1962-1963.
7. Кобилянська О. Ю. Твори : у 2-х томах / Ольга Кобилянська / [упоряд., вступ. стаття і приміт. Ф. П. Погребенника]. – К. : Дніпро, 1983. – Т. 1. – 1983. – 495 с.
8. Кульчицький О. Риси характерології українського народу / О. Кульчицький // Енциклопедія українознавства. – Загальна частина; перевид. в Україні / [репринтне відтворення видання 1949 р.] – К., 1995. – С. 708–718.
9. Лисиченко Л. Структура мовної картини світу / Л. А. Лисиченко // Мовознавство. – 2004. – № 5–6. – С. 36–41.
10. Нечиталюк М. Ф. Буковинський Кобзар [Про Ю. Федьковича] : Літературно-критичний нарис / М. Ф. Нечиталюк. – Львів: Кн.-журн. вид., 1963. – 95 с.
11. Ольга Кобилянська в критиці та спогадах : збірник статей / [упоряд., приміт. та вступ. стаття Ф. П. Погребенника]. – К. : Держлітвид. України, 1963. – 559 с.
12. Павличко Д. Туга і непокора / Дмитро Павличко // Магістралями слова : літературно-критичні статті. – К. : Рад. письменник, 1977. – С. 49–51.
13. Панчук Е. М. Гірська Орлиця. Спогади [Про О. Ю. Кобилянську] / Панчук Е. М. – Ужгород : Карпати, 1976. – 124 с.
14. Пастушенко Т. В. Колірна номінація як елемент вторинної мовної картини світу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / Т. В. Пастушенко. – К., 1998. – 22 с.
15. Тараненко М. П. Ольга Кобилянська – майстер пейзажів / М. П. Тараненко // Творчість О. Кобилянської : тези доповідей респ. наук. конф., присвяченої 100-річчю з дня народження письменниці, 28 листопада – 1 грудня 1963 р. / відповід. ред. Г. І. Сінченко. – Чернівці : Видання Чернів. держ. універ., 1963. – С. 21–23.
16. Федькович Ю. Твори : у 2-х томах / Юрій Федькович / [упоряд. передм. і приміт. М. Нечиталюка]. – К. : Дніпро, 1984. – Т. 1. : Поезії. – 1984. – 462 с.; – Т. 2 : Повісті, оповідання, казки, драматичні твори, листи. – 1984. – 426 с.